SeAMK mukana valmistelemassa Etelä-Pohjanmaan liiton maakunnallista JTF-suunnitelmaa

15.9.2020

Kuluvana vuonna on käyty vilkasta keskustelua turvetuotannosta ja ilmastonmuutoksesta. Energiaturve luetaan polttoaineeksi, jolla on korkea päästökerroin. Energiaturpeen käyttöä halutaankin vähentää ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Turvetuotannosta syntyy päästöjä kahdella tavalla: Energiaturpeen polton kautta sekä turpeen luonnollisen hajoamisen seurauksena, kun maaperässä oleva turve maatuu. Etelä-Pohjanmaa on maailman tärkeimpiä energiaturpeen tuotantoalueita, joten turpeen käytön tulevaisuudella on merkittäviä vaikutuksia alueen yrityksiin ja energiantuotantoon.

Negatiivisista aluetalousvaikutuksista huolimatta turpeenkäytön vähentämiselle on hyvät perusteet, koska sillä voidaan saavuttaa merkittäviä päästövähennyksiä. Suomen ilmastopaneeli arvioi, että Suomen kokonaishiilipäästöt olivat 56,5 Mt vuonna 2018. Keskimääräinen vuosittainen hiilinielu vuoden 1990 jälkeen on ollut 21,4 Mt. Suomessa voidaan saavuttaa hiilineutraali tilanne, kun päästöjä vähennetään n. 35 Mt kokonaispäästöt ja hiilinielut huomioiden (Ollikainen 2019, Tilastokeskus 2019). Ilmastopaneelin arvioiden mukaan turpeen poltto aiheuttaa Suomessa suoraan 5,7 Mt päästöt ja turpeenottoalueet lisäksi 1,8 Mt hiilidioksidipäästöt vuosittain (v. 2017). Turpeella on suuri merkitys, sillä teoriassa energiaturvetuotannon lopettamisella voitaisiin kattaa n. 21 % koko Suomen päästövähennystavoitteesta. Energia pitäisi tosin tämän jälkeen tuottaa päästöttömällä energialla.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahoitusta toivotaan Etelä-Pohjanmaalle

Ilmastotavoitteet koskettavat toisia aloja enemmän kuin toisia. Turvetuotanto on yksi hyvä esimerkki kärsivistä aloista. Tästä syystä EU:n Vihreän kehityksen ohjelman yhtenä osana on perustettu JTF eli Oikeidenmukaisen siirtymän rahasto (Just Transition Fund), jolla tuetaan niitä aloja, jotka kärsivät eniten päästövähennyksistä. JTF sisältää sekä kansallista että suoraan EU:sta tulevaa rahoitusta. JTF:n kokonaismäärä on lähes miljardi euroa, josta suoraa EU:n tukea on n. 350 miljoonaa euroa. Tuki tulisi käyttää suurelta osin etupainoitteisesti EU:n ohjelmakauden kolme ensimmäisen vuoden aikana.

Onkin luonnollista, että Suomessa JTF varoja suunnataan erityisesti energiaturpeen käytön vähentämiseen. EU:n kehysriihessä varoja on päätetty kohdistaa Suomeen ainakin tässä vaiheessa alueilla, joiden elinkeinorakenne kärsii alasajosta eniten. Varojen kansalliset jakoperusteet eivät ole kuitenkaan vielä selvillä, ja tukea saatetaan kohdistaa myös muihin vähähiilisyyttä tukeviin toimiin. Alueelliset jakoperusteet määritellään poliittisena päätöksenä, ja maakuntien laatimat JTF-suunnitelmat tukevat prosessia. Näitä suunnitelmia laaditaan maakuntien liitoissa, kuten Etelä-Pohjanmaan liitossa.

JTF-suunnitelmat valmiiksi sidosryhmätyöllä

Etelä-Pohjanmaan liitto on lähtenyt valmistelemaan maakunnallista JTF-suunnitelmaa syyskuussa 2020. Liitto on tehnyt yhteistyösopimuksen Seinäjoen ammattikorkeakoulun (SeAMK) kanssa suunnitelman laatimisesta. SeAMKilla on tällä hetkellä sekä aihepiirin osaamista että työtä tukevaa hanketoimintaa. JTF-suunnitelman laatiminen yhteistyöllä on siksi toimiva ja kustannustehokas vaihtoehto.

Etelä-Pohjanmaan liiton koordinoimaa prosessia vahvistetaan laajalla asiantuntijaryhmällä, joka toimii prosessissa neuvoa-antavana elimenä. Ryhmään tullaan pyytämään monipuolinen edustus mm. energiahuollosta, yrittäjistä sekä kunnista. Näin tuetaan aitoa vuorovaikutusta ja elinkeinot huomioivaa oikeudenmukaista siirtymää.

Liiton koordinoima työ valmistuu joulukuussa 2020, jonka jälkeen JTF-varojen käytön kansallisesta jaosta päästään toivon mukaan selvyyteen. Prosessissa mukana olo on SeAMKille merkittävä mahdollisuus vaikuttaa maakunnan edunvalvontatyöhön ja tulevaisuuteen.

Kuva: Turvesuota (kuva: Katri Korpela)

Kari Laasasenaho
SeAMK Ruoka**Mari Väänänen**
Etelä-Pohjanmaan liitto**Lähteet:**

Ollikainen, M. 2019. Esitys: Kuilu toimien ja tarpeen välillä – Suomen Emissions and Policy Gap. [Verkkojulkaisu]. Suomen Ilmastopaneelin syysseminaari 4.10.2019. [Viitattu 4.8.2020]. Saatavana:

https://event.videosync.fi/ilmastopaneeli2019?seek=7419

Tilastokeskus 2019. Suomen kasvihuonekaasupäästöt 1990-2018. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 4.8.2020]. Saatavana: http://tilastokeskus.fi/static/media/uploads/tup/khkinv/yymp_kahup_1990-2018_2019_19740_net.pdf